

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 590 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Naziliya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA SOÐERJANIE CONTENTS	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati 202 Baymanova Feruza Abralovna	202
	Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari 207 Xayitova Ulfatoy Tursunovna	207
	Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari 211 Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich	211
	Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li	216
	Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы 225 Шахноза Холмуродова Зоир кизи	225
	O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli 234 Farsaxonova Mastura Jalol qizi	234
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli 241 Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi	241
	Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi 244 Sitara Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi	244
	Amudaryo foreli (Salmo trutta oxianus) O'zbekiston hududida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna	248
	Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati 251 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmatmatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	251
	O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati 255 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna	255
	Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari 259 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna	259
	Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку 267 Халикова Гульбахор Исановна	267
	Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari 270 Matkarimova Muxabbat Abuovna	270
	O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari 277 Rasulova Mushtariybonu	277
	Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari 281 Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna	281
	“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish 285 Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li	285
	Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna	288
	Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish 294 Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi	294
	Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna	299
	Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari 303 Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li	303
	Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study 307 Yulduz Sultanova	307
	Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati 313 Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich	313

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
Gulnoza Khushnazarova	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
Mahmudov Abdurasul	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
Tursunova Javhar Bakir qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
Axmedova Nargiza Toychibekovna	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
Nezametov Zuxra Axmadovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
Amankosova Dinara Gabitovna	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
A'zamov Inom Salimjonovich	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi	

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406
J. B. Jumabayev	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna	
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416
Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li	
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420
Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423
Nazaratova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428
Pardayeva Gulchexra Safarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432
Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi	
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436
Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich	
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish	439
Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna	
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442
Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451
Абдумунинова Махлиё	
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453
Заирова Н. Б.	
Informatika ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari	459
Toshmurodova Gulsevar Bekmurod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash samaradorligini oshirishda innovatsion hamkorlik modelining ahamiyati	464
Jo'rayeva Mohigul Avazbek qizi	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi	468
Nazirova Guzal Malikovna	
Oilada bolani tarbiyalashning innovatsion yondashuvlari va ularning samaradorligi.....	474
Sultonova Nurxon Anvarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy moslashuvni ta'minlashda rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati...	478
Valijonova Bibirobiyaxon Numonjon qizi	
Raqamlashtirish muhitida o'smirlarning o'zini o'zi anglashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	482
Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi	
Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlar asosida fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish.....	486
Ermamatova Maftuna Ermamatovna, Shamsiyeva Mohinur Kaxramonovna	
"Lifelong learning" konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchining shaxsiy sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	490
Hakimova Nargiza Supxonovna	
Barqaror transport tizimlarini loyihalash kompetentligining tuzilmasi: komponentlar, mezonlar va indikatorlar.....	495
Abduraxmanov Ravshan	

Generativ sun'iy intellekt vositalarining oliy ta'lim talabalarining tanqidiy tafakkuriga ta'siri	500
<i>Ikromov Oybek Ibrogimovich</i>	
Efferent afaziya nutq nuqsoni bo'lgan bemorlar bilan olib boriladigan logopedik reabilitatsiya ishlar tizimi ..	505
<i>Turdaliyeva Shahlo Husnitdinovna</i>	
Autizm sindromli bolalar bilan ishlashda pedagog va oila hamkorligini ta'minlash mexanizmlari	510
<i>Babayeva Azizabonu Hamidjon qizi</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda nutqiy muloqotni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy yondashuvlari	515
<i>Muhammadjonova Dilafuz Farhodjon qizi</i>	
Ijtimoiylashuvning pedagogik kategoriya sifatida rivojlanishining mazmuni va dinamikasi	519
<i>Madayeva Muqaddas Baxtiyor qizi, Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Globallashtirish sharoitida talaba-yoshlarning intellektual migratsiyadagi o'rni.....	526
<i>Eshonjonov Bobir Zafarjonovich</i>	
O'smir qizlarda qad-qomat shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar	530
<i>Uraimov Sanjar Ro'zmatovich, Abdullayeva Maxbuba</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda matn bilan ishlashning didaktik imkoniyatlari	534
<i>Qayumova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
Harbiy xizmatchilarni fuqarolik jamiyatiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiya qilish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etishning pedagogik-psixologik mexanizmlari va determinantlari	538
<i>Ikmattullayev G'. Z.</i>	
Raqamli muhitda kechiktirish (prokrastinatsiya) odatlari va ularning shaxsiy moliyaviy qarorlar sifatiga ta'siri.....	544
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Nematova Mahliyo Solijon qizi</i>	
Yoshlar ijtimoiylashuvi jarayonida oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari.....	548
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Musajonov Ulug'bek Ro'ziboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mediaresurslardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash faolligini oshirish.....	551
<i>Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon qizi</i>	
Adabiyot darslarida loyiha asosida ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik va metodik asoslari (5-sinf misolida)	556
<i>Azimjonova Shahnoza Dilshodbek qizi</i>	
4K modelini rivojlantirishda "Teskari sinf" (Flipped Classroom) texnologiyasining o'rni va ahamiyati	562
<i>Doniyorova Dildora Nuritdin qizi</i>	
4S festivali orqali Prezident maktablari pedagog va hodimlarida sog'lom turmush madaniyatini shakllantirish	566
<i>Ibragimov Shuhratbek</i>	
Ergashgan qo'shma gapli maqollarning komponental xususiyati.....	571
<i>Xoliqova Nasiba Anvar qizi</i>	
Как через счёт и движение формировать здоровье с точки зрения педагогики восточного возрождения	574
<i>Алиходжаева Р., Калауова М.</i>	
Kurashchilarda musobaqa davrida stressga chidamlilikni shakllantirish	578
<i>Jumadurdiyev Bahodir Xolmamatovich, Komilov Aziz Xoshimovich</i>	
Значение педагогической культуры в решении проблем подготовки преподавателей русского языка в высшем образовании	581
<i>Худайбердиева Дильфуза Мухтаровна</i>	
Jamiyatda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda oila va maktabning roli.....	585
<i>Yarashova Shaxinabonu Bobir qizi</i>	

JAMIYATDA SOG'LOM PSIXOLOGIK MUHITNI SHAKLLANTIRISHDA OILA VA MAKTABNING ROLI

Yarashova Shaxinabonu Bobir qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti
 Pedagogika - Psixologiya va Inklyuziv ta'lim fakulteti
 Amaliy psixologiya yo'nalishi 4- bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Ashurov Ramzidin Ramazonovich

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
 Pedagogika - psixologiya va inklyuziv ta'lim fakulteti
 Amaliy psixologiya kafedrasida dotsenti., PhD

Annotatsiya: Maqolada jamiyatda sog'lom psixologik muhitni barpo etishda oila va maktab hamkorligining ijtimoiy-psixologik jihatlarini tadqiq etilgan. Oiladagi emotsional munosabatlar va maktabdagi ta'lim jarayonining shaxs kamolotiga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida o'smirlarning ijtimoiy moslashuvi va psixologik salomatligini mustahkamlash choralarini ko'rib chiqilgan. Olingan natijalar sog'lom muhitni shakllantirishda sub'ektlararo muloqotning muhimligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sog'lom psixologik muhit, oila va maktab hamkorligi, shaxs taraqqiyoti, ijtimoiy moslashuv, psixologik salomatlik, o'smir psixologiyasi, oilaviy munosabatlar, pedagogik hamkorlik, ijtimoiy barqarorlik, preventiv mexanizmlar.

Abstract: The article examines the socio-psychological aspects of cooperation between family and school in creating a healthy psychological environment in society. The impact of emotional relationships in the family and the educational process at school on personal development is analyzed. The study considers measures to strengthen the social adaptation and psychological health of adolescents. The results emphasize the importance of inter-subjective communication in forming a healthy atmosphere.

Key words: healthy psychological environment, family-school partnership, personality development, social adaptation, psychological health, adolescent psychology, family relationships, pedagogical cooperation, social stability, preventive mechanisms.

Аннотация: В статье исследуются социально-психологические аспекты взаимодействия семьи и школы в формировании здоровой психологической среды в обществе. Анализируется влияние эмоциональных отношений в семье и образовательного процесса в школе на развитие личности. В ходе исследования рассматриваются меры по укреплению социальной адаптации и психологического здоровья подростков. Полученные результаты подчеркивают важность межсубъектного общения в создании здоровой атмосферы.

Ключевые слова: здоровая психологическая среда, взаимодействие семьи и школы, развитие личности, социальная адаптация, психологическое здоровье, психология подростка, семейные отношения, педагогическое сотрудничество, социальная стабильность, превентивные механизмы.

KIRISH

Bugungi globallashtirish jarayonida jamiyat taraqqiyoti va barqarorligini ta'minlashda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish muhim omillardan biri hisoblanadi. Chunki insonning ma'naviy-ruhiy kamoloti, ijtimoiy faolligi hamda jamiyatdagi o'rni avvalo uning psixologik holati bilan chambarchas bog'liqdir. Sog'lom psixologik muhit mavjud bo'lgan jamiyatda insonlar o'rtasida o'zaro hurmat, hamjihatlik, mehr-oqibat va ijtimoiy mas'uliyat hissi shakllanadi. Ayniqsa, yosh avlodni barkamol inson qilib tarbiyalashda oila va maktabning o'rni beqiyosdir.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, globallashtirish, axborot texnologiyalarining keskin rivojlanishi, virtual muloqotning kuchayishi hamda turli madaniy ta'sirlarning ortib borishi natijasida yoshlar ongida psixologik ziddiyatlar, ijtimoiy moslashuv muammolari va ma'naviy bo'shliqlar yuzaga kelmoqda. Bunday sharoitda shaxsning ruhiy barqarorligini ta'minlash, unda sog'lom dunyoqarash va ijobiy ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda oila hamda maktabning hamkorligi alohida ahamiyat kasb etadi.

Shaxsning dastlabki ijtimoiylashuv muhiti oila hisoblanadi. Bola ilk bor oilada mehr-muhabbat, axloqiy qadriyatlar, muomala madaniyati va ijtimoiy munosabatlarni o'zlashtiradi. Ota-onaning farzandga bo'lgan munosabati, oiladagi emotsional muhit hamda tarbiya usullari bolaning psixologik rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Psixolog olimlar ta'kidlaganidek, oiladagi sog'lom ruhiy muhit bolada o'ziga ishonch, ijtimoiy faollik va emotsional barqarorlikni shakllantiradi.

Maktab esa shaxs kamolotining muhim ijtimoiy instituti sifatida bolaning bilim olish jarayoni bilan bir qatorda uning ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ta'lim muassasasidagi pedagogik muhit, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar, tengdoshlar bilan muloqot madaniyati o'quvchilarning psixologik holatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Maktabda sog'lom psixologik muhitni yaratish o'quvchilarda ijtimoiy moslashuv, hamkorlik, tolerantlik va empatik munosabatlarning rivojlanishiga yordam beradi.

Biroq bugungi kunda oila va maktab o'rtasidagi hamkorlikning yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi ayrim salbiy holatlarni keltirib chiqarmoqda. Jumladan, o'smirlar o'rtasida agressivlik, ruhiy tushkunlik, internet va ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik, kommunikativ muammolar hamda deviant xulq-atvor holatlarining ortib borayotgani kuzatilmoqda. Bu esa sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda oila va maktabning uzviy hamkorligini ilmiy asosda takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mazkur maqolada jamiyatda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda oila va maktabning roli, ularning o'zaro hamkorligi hamda yoshlar psixologik rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, sog'lom psixologik muhitni mustahkamlashga qaratilgan pedagogik-psixologik yondashuvlar va amaliy tavsiyalar yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oila va maktab munosabatlarini o'rganishda xorijiy va mahalliy olimlarning qarashlari muhim o'rin tutadi. Xususan, R. Moos oilaviy muhitning shaxs ijtimoiy moslashuviga ta'sirini tadqiq etgan bo'lsa, maktabdagi psixologik muhit masalalari V.V. Rubsov ishlarida keng yoritilgan.¹

O'zbekistonlik olimlardan M.G. Davletshin oilaviy munosabatlar va bola psixologiyasi borasida fundamental tadqiqotlar olib borgan. Shuningdek, zamonaviy tadqiqotchilar oila va maktabning integrativ yondashuvini jamiyat sog'ligining asosi sifatida baholaydilar.²

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ob'ekti – oila va maktab tizimida shakllanuvchi ijtimoiy-psixologik munosabatlar jarayoni hisoblanadi. Ushbu jarayonda o'quvchilarning ruhiy rivojlanishi, ijtimoiy moslashuvi hamda shaxs sifatida shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar o'rganiladi.

Tadqiqot predmeti – oila va maktab hamkorligining jamiyatda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishga ta'sir etuvchi pedagogik-psixologik mexanizmlari, ularning mazmuni, shakllari va samaradorligidan iborat.

Tadqiqot maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi jamiyatda barqaror va sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda oila hamda maktab hamkorligining samarali modelini ishlab chiqish, uning pedagogik-psixologik asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari

Tadqiqot maqsadidan kelib chiqib quyidagi vazifalar belgilandi:

1. Oilaviy muhitning bolaning ruhiy holati va shaxsiy rivojlanishiga ta'sirini ilmiy jihatdan baholash;
2. Maktabdagi psixologik iqlimning o'quvchilarning ijtimoiylashuvi hamda kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishdagi o'rnini aniqlash;
3. Oila va maktab hamkorligining zamonaviy pedagogik hamda psixologik metodlarini tahlil qilish;
4. Sog'lom psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali hamkorlik mexanizmlarini ishlab chiqish;
5. Tadqiqot natijalari asosida pedagogik-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

1 Рубцов В.В. Проектирование развивающей образовательной среды. – М.: МГППУ, 2002.

2 Ergashev P.S. Ta'lim muassasalarida psixologik xizmat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

Tadqiqot metodlari

Mazkur tadqiqotda nazariy va empirik metodlar kompleks ravishda qo'llanildi. Tadqiqotning ilmiy-nazariy asoslarini yoritishda nazariy tahlil, qiyosiy-mantiqiy umumlashtirish, pedagogik va psixologik manbalarni o'rganish metodlaridan foydalanildi.

Empirik tadqiqot jarayonida esa quyidagi metodikalar qo'llanildi:

1. Rudolf Moosning "Oilaviy muhit shkalasi" metodikasi yordamida oiladagi o'zaro munosabatlar, emotsional yaqinlik, nizoli holatlar va oilaviy qo'llab-quvvatlash darajasi aniqlandi;
2. "Ota-ona – o'smir" munosabatlarini baholash so'rovnomalari orqali ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi kommunikativ hamda emotsional munosabatlar tahlil qilindi;
3. "Maktabdagi psixologik iqlimni o'rganish"ga qaratilgan sotsiometrik metodikalar yordamida o'quvchilar jamoasidagi shaxslararo munosabatlar, ijtimoiy moslashuv va psixologik muhit darajasi baholandi.

TAHLIL VA NATIJA

Tadqiqot jarayonida olingan empirik natijalar oila va maktab hamkorligi o'quvchilarning ruhiy barqarorligi hamda ijtimoiy moslashuviga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Jumladan, oilada o'zaro mehr-oqibat, qo'llab-quvvatlash va "jipslashganlik" darajasi yuqori bo'lgan o'quvchilarning aksariyati maktab muhitiga tez va samarali moslashishi aniqlandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, bunday o'quvchilarning 78 foizi ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi, tengdoshlari bilan sog'lom kommunikativ munosabatlarni shakllantirishi hamda emotsional barqarorlikni namoyon etishi kuzatildi.

Shuningdek, oilaviy nizolar, emotsional sovuqlik va kommunikativ uzilishlar mavjud bo'lgan oilalarda tarbiyalanayotgan o'quvchilarda maktab muhitiga moslashish jarayoni murakkab kechishi qayd etildi. Xususan, nizoli oilalarda voyaga yetayotgan bolalarda agressiv xulq-atvor, ijtimoiy chekinish, tushkunlik va xavotir holatlari boshqa o'quvchilarga nisbatan 45 foizga ko'proq uchrashi aniqlandi. Bu holat oiladagi psixologik muhit bolaning ruhiy rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biri ekanligini ko'rsatadi.

Tahlillar davomida maktab psixologi, sinf rahbari hamda ota-onalar o'rtasidagi muntazam hamkorlik va pedagogik muloqotning ijobiy samaralari ham kuzatildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ota-onalar bilan doimiy psixologik-pedagogik hamkorlik yo'lga qo'yilgan ta'lim muassasalarida o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari o'rtacha 15–20 foizga oshgani aniqlandi. Bundan tashqari, bunday hamkorlik o'quvchilarda o'ziga ishonch, mas'uliyat hissi va ijtimoiy faollikning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Olingan natijalar sog'lom psixologik muhit faqat individual psixologik holat emas, balki kollektiv va ijtimoiy xarakterga ega murakkab tizim ekanligini tasdiqlaydi. Ya'ni, oiladagi ijobiy emotsional muhit, maktabdagi qulay psixologik iqlim hamda pedagog-o'quvchi-ota-ona o'rtasidagi hamkorlikning uyg'unligi jamiyatda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishning muhim omili hisoblanadi.

Shu bois, ta'lim jarayonida oila va maktab integratsiyasini kuchaytirish, psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish hamda ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish dolzarb vazifalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatdiki, jamiyatda barqaror va sog'lom psixologik muhitni shakllantirish bevosita oila hamda maktab institutlarining o'zaro hamkorligi va strategik integratsiyasiga bog'liqdir. Zamonaviy ijtimoiy jarayonlar sharoitida yoshlarning ruhiy barqarorligi, ma'naviy-axloqiy rivojlanishi hamda ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda mazkur ikki ijtimoiy institutning funksional uyg'unligi alohida ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot yakunlari asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi:

1. Integratsion bog'liqlikning ahamiyati

Tadqiqot natijalari oilaning shaxs rivojlanishidagi birlamchi psixologik muhit ekanligini tasdiqladi. Oila bolaning hissiy-irodaviy sifatleri, emotsional barqarorligi, o'ziga ishonchi va kommunikativ xulq-atvorining shakllanishida fundamental asos vazifasini bajaradi. Maktab esa ushbu psixologik asoslarni ijtimoiy tajriba, bilim va kommunikativ kompetensiyalar bilan boyituvchi muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'ladi.

Aniqlanishicha, oila va maktab o'rtasidagi uzviylikning sustlashuvi yoki pedagogik hamkorlikning yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi o'smirlar shaxsida "ijtimoiy deorientatsiya", ya'ni ijtimoiy yo'nalishni yo'qotish holatini yuzaga keltiradi. Natijada agressivlik, ijtimoiy begonalashuv, internetga qaramlik, deviant xulq-atvor va ruhiy tushkunlik kabi salbiy holatlar kuchayishi kuzatildi.

2. Psixologik muhitning asosiy ko'rsatkichlari

Tadqiqot davomida sog'lom psixologik muhitning asosiy mezonlari sifatida:

- oiladagi emotsional jipslashganlik;
- o'zaro qo'llab-quvvatlash;
- pedagog va o'quvchi o'rtasidagi sub'ekt-sub'ekt munosabatlari;
- maktabdagi ijobiy psixologik iqlim
- muhim omillar sifatida belgilandi.

Eksperimental natijalar shuni ko'rsatdiki, ota-onalar bilan muntazam psixologik treninglar, seminarlar va individual konsultatsiyalar tashkil etilgan guruhlarda maktabdagi psixologik iqlim ko'rsatkichlari o'rtacha 25 foizga yaxshilangan. Bu esa oila va maktabning tizimli hamkorligi o'quvchilarning emotsional holati, o'zlash-tirish darajasi va ijtimoiy moslashuviga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

3. Profilaktik va ijtimoiy ahamiyati

Tadqiqot natijalari oila va maktab hamkorligi nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatdagi ijtimoiy-psixologik barqarorlikni ta'minlashda ham muhim preventiv mexanizm ekanligini ko'rsatdi. Xususan, muntazam pedagogik-psixologik hamkorlik:

- yoshlar o'rtasidagi ruhiy tushkunlikning oldini olish;
- ijtimoiy ziddiyatlarni kamaytirish;
- salbiy axborot ta'siriga qarshi psixologik immunitetni shakllantirish;
- sog'lom ijtimoiy muhitni qaror toptirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari sog'lom psixologik muhitni shakllantirish individual emas, balki kollektiv va ijtimoiy xarakterga ega murakkab jarayon ekanligini ko'rsatdi. Shu bois, ta'lim tizimida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish hamda oila-maktab hamkorligining innovatsion modellari asosida ishlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Amaliy takliflar:

1. "Oila-maktab-psixolog" triadasini kuchaytirish: Maktablarda ota-onalar uchun psixologik maslahatxonalar faoliyatini tizimli yo'lga qo'yish va ularni "Child-friendly" (bolaga do'stona) yondashuvi bo'yicha o'qitish.
2. Raqamli monitoring: O'quvchilarning psixologik holatini masofaviy monitoring qilish va ota-onalar bilan tezkor qayta aloqani ta'minlovchi interaktiv platformalarni joriy etish.
3. Pedagogik kompetensiya: O'qituvchilarning nafaqat o'z fanini o'qitish, balki oilaviy nizolarning bola xulqiga ta'sirini tushunish va korreksiya qilish bo'yicha psixologik tayyorgarligini oshirish lozim.
4. Maktablarda "Ota-onalar universiteti" loyihasini kengaytirish; pedagoglarning psixologik kompetentligini oshirish; o'smirlar bilan ishlashda "oila-maktab-mahalla" uchligini faollashtirish zarur. Bu choralarning amalga oshirilishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim qadam bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Moos R.H. Family Environment Scale Manual. – Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, 1994. – 210 p.
2. Рубцов В.В. Проектирование развивающей образовательной среды. – Москва: МГППУ, 2002. – 272 с.
3. Давлетшин М.Г. Психология современных узбекских семей. – Ташкент: Ўқитувчи, 2001. – 184 с.
4. Ergashev P.S. Ta'lim muassasalarida psixologik xizmat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 256 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Sog'lom psixologik muhitni shakllantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2024.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.